

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
CHRISTINE STIX-HACKL
8 päivänä kesäkuuta 2004¹

I Alustavat huomautukset

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Yhteisön lainsäädäntö

2. Direktiivin 1 artikla sisältää direktiivin soveltamisalaa koskevat säännökset. Siinä säädetään muun muassa seuraavaa:

1. Nyt käsiteltävänä oleva ennakkoratkaisupyyntö on yksi neljästä rinnakkaisesta asiasta,² jotka koskevat tietokantojen oikeudellisesta suojasta 11 päivänä maaliskuuta 1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/9/EY³ (jäljempänä direktiivi) tulkintaa. Tässä asiassa on muiden tavoin kysymys niin sanotusta sui generis -oikeudesta ja sen ulottuvuudesta urheiluviedon-lyönnin alalla.

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan kaikenmuo-
toisten tietokantojen oikeudelliseen suojaan.

2. Tässä direktiivissä ’tietokannalla’ tarkoitetaan teosten, tietojen tai muiden itsenäisten aineistojen kokoelmaa, jotka on järjestetty järjestelmällisellä tai menetelmällisellä tavalla ja johon elektronisesti tai muulla tavoin on mahdollistettu yksilöllinen pääsy.”

1 — Alkuperäinen kieli: saksa.

2 — Vireillä ovat lisäksi asiat C-203/02, C-338/02 ja C-444/02, ja esitän tänään ratkaisuehdotuksen myös niissä (tuomiot 9.11.2004, Kok. 2004, s. I-10415, s. I-10497 ja s. I-10549).

3 — EYVL L 77, s. 20.

3. Direktiivin III luvussa, joka sisältää 7–11 artiklan, säädetään sui generis -oikeudesta. Suojan kohdetta koskevassa 7 artiklassa säädetään muun muassa seuraavaa:

kyseisen kopion edelleenmyymisestä yhteisössä raukeaa.

Julkinen lainaaminen ei ole kopiointia tai uudelleenkäyttöä.

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tietokannan valmistajalle oikeus kieltää sellaisen tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen merkitsee määrällisesti ja/tai laadullisesti huomattavaa investointia, koko sisällön tai laadullisesti ja/tai määrällisesti arvioituna olennaisen osan kopiointi ja/tai uudelleenkäyttö.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu oikeus voidaan siirtää, luovuttaa tai siihen voidaan antaa sopimukseen perustuva käyttöluva.

2. Tätä lukua sovellettaessa tarkoitetaan

a) ’kopiointilla’ tietokannan koko sisällön tai sen olennaisen osan pysyvää tai väliaikaista siirtämistä tallennusalustalta toiselle millä tavalla ja missä muodossa tahansa;

5. Tietokannan sisällön epäolennaisten osien jatkuva ja järjestelmällinen kopiointi tai uudelleenkäyttö, jotka voisivat johtaa tämän tietokannan tavanmukaisen käytön vastaisiin toimiin tai jotka voisivat aiheuttaa kohtuutonta vahinkoa tietokannan valmistajan lailisille eduille, eivät ole sallittuja.”

b) ’uudelleenkäytöllä’ tietokannan koko sisällön tai sen olennaisen osan mitä tahansa saattamista yleisön saataville kopioita levittämällä, vuokraamalla, onlinesiirrolla tai muulla siirtotavalla. Kun oikeudenhaltija tai joku hänen suostumuksellaan on ensimmäisen keran myynyt tietokannan kopion yhteisössä, oikeudenhaltijan oikeus määrätä

4. Lailisen käyttäjän oikeuksia ja velvollisuuksia koskevan 8 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Yleisön saataville millä tahansa tavalla saatetun tietokannan valmistaja ei voi

estää tämän tietokannan laillista käyttöä kopioimasta ja käyttämästä uudelleen kannan sisällön laadullisesti ja/tai määrällisesti arvioiden epäolennaisia osia mihin tahansa tarkoitukseen. Jos laillisella käyttäjällä on lupa kopioida ja/tai käyttää uudelleen vain osaa tietokannasta, tätä kohtaa sovelletaan vain tähän osaan."

3.4.1998 annetulla lailla N:o 250/1998, ja siinä säädetään nyt seuraavaa:

"Sillä, joka on valmistanut

1) luettelon, taulukon, ohjelman tai muun sellaisen työn, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja, tai

2) tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta,

on yksinomainen oikeus määrätä työn koko sisällöstä tai sen laadullisesti tai määrällisesti arvioiden olennaisesta osasta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla ne yleisön saataviin."

III Tosiseikat ja pääasian oikeudenkäynti

A Yleinen osa

5. Direktiivin 9 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää poikkeuksia sui generis -oikeudesta.

B Kansallinen lainsäädäntö

6. Ennen direktiivin johdosta tehtyä muutosta tekijänoikeuslain (34/1991) 49 §:n 1 momentissa säädettiin, että luetteloa, taulukkoa, ohjelmaa ja muuta sellaista työtä, jossa on yhdisteltynä suuri määrä tietoja, ei valmistajan suostumuksesta saa jäljentää, ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona työ julkaistiin.

7. Tekijänoikeuslain 49 §:n 1 momenttia on muutettu direktiivin täytäntöönpanemiseksi

8. Ylimpien sarjojen ammattilaisjalkapallolun järjestämisestä vastaavat Englannissa The

Football Association Premier League Limited ja The Football League Limited sekä Skotlannissa The Scottish Football League. Premier Leaguessa (valioliiga) ja Football Leaguessa (jalkapalloliiga, johon kuuluvat I, II ja III divisioona) on yhteensä neljä sarjaa. Ennen pelikauden alkua laaditaan ottelujärjestys kussakin sarjassa kauden aikana pelattavista otteluista. Tiedot tallennetaan elektronisesti, ja niihin on mahdollistettu yksilöllinen pääsy. Ottelujärjestys julkaistaan muun muassa painetuissa esitteissä sekä otteluaikojen että kussakin sarjassa pelaavien joukkueiden mukaan järjestettynä. Otteluparit ilmoitetaan muodossa X vastaan Y (esimerkiksi Southampton vastaan Arsenal). Kunakin kautena pelataan noin 2 000 ottelua 41 viikon aikana.

B *Erityinen osa*

10. Tämän ennakkoratkaisuasian taustalla on Fixturesin Oy Veikkaus Ab:tä (jäljempänä Veikkaus) vastaan nostama kanne. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen esittämien tietojen mukaan Veikkaus käytti esimerkkipäivä kaudella 1998–1999 vakioveikkauksessa, pitkävedossa, tulosvedossa ja monivedossa viikoittain pelattavista valioliigan ja divisioonien ottelutiedoista keskimäärin noin yhden neljänneksen. Vakioveikkauksessa ja pitkävedossa käytettiin viikoittain etupäässä valioliigan ja I divisioonan ottelutietoja ja satunnaisesti myös alempien sarjojen ottelutietoja. Ottelutietojen määrä viikoittain vaihteli valioliigan otteluista noin kahden kolmanneksen ja I divisioonan otteluista noin yhden kolmanneksen välillä. Tulosvedossa ja monivedossa käytettiin yhdellä pelikierroksella enintään muutamaa ottelutietoa. Kyseisellä kaudella Veikkaus käytti viikoittain veikkauskohteina noin 80 ottelua, jotka muodostuivat Englannissa pelattavien ottelujen lisäksi jalkapallo-otteluista muualta Euroopasta, jääkiekko-otteluista ynnä muista.

9. Englannissa ja Skotlannissa jalkapallo-otteluita järjestävät ovat antaneet skotlantilaisen yhtiön Football Fixtures Limitedin tehtäväksi säännellä ottelujärjestysten käyttöä muun muassa myöntämällä lisenssejä. Football Fixtures Limited on puolestaan luovuttanut hallinnointi- ja käyttöoikeutensa muiden maiden kuin Ison-Britannian osalta Fixtures Marketing Limitedille (jäljempänä Fixtures).

11. Veikkaus käyttää vedonlyönnin kohteena jalkapallokauden aikana kaikki valioliigan ottelut ja I divisioonan ottelut sekä satunnaisesti muita otteluita. Viikoittain vedonlyönnin kohteena on noin 200 ottelua. Tiedot veikkauskohteiden valintojen perustana viikoittain olevista noin 400 ottelusta hankitaan muun muassa Internetistä, sanomalehdistä ja suoraan jalkapalloseuroista. Veikkaus var-

mistaa valittujen kohdeottelujen tietojen oikeellisuuden useammasta kuin yhdestä lähteestä ja tekee tarvittaessa muutoksia pelikohteisiin ottelutietojen muuttuessa. Muutoksia voidaan tehdä vielä saman viikon aikana, kun ottelut pelataan. Veikkauksen vuosittainen Englannin jalkapallo-ottelujen vedonlyöntikohteiden liikevaihto on useita kymmeniä miljoonia euroja.

käyttöä. Hovioikeus sen vuoksi kumosi käräjäoikeuden antaman tuomion ja hylkäsi kanteen. Korkein oikeus ei myöntänyt asiassa valituslupaa.

12. Vantaan käräjäoikeus on 17.6.1996 antamassaan tuomiossa (S 94/8994) katsonut, että ottelujärjestys on ollut tuolloin voimassa olleen tekijänoikeuslain 49 §:n 1 momentin mukainen luettelo, joka on sisältänyt suuren määrän tietoja. Käräjäoikeus on myös todennut, että luettelosuojaa on suojaa vain kopioimista vastaan. Käräjäoikeus on edelleen todennut, että veikkaukset tulee käsitellä kokonaisuutena harkittaessa sitä, onko ottelujärjestyksestä käytetty olennainen osa. Käräjäoikeus päätyi näin ollen jutun kantajalle myönteiseen kantaan ja hyväksyi kanteen eli katsoi luettelosuojan loukkauksen tapahtuneen. Helsingin hovioikeus kuitenkin totesi 9.4.1998 antamassaan tuomiossa (S 96/1304), ettei luettelosuojan loukkausta ollut tapahtunut, koska kuponkien laatimisessa käytetään useista eri lähteistä saatuja tietoja, jotka vielä tarkastetaan suoraan Englannista, koska veikkaukset sisältämässä otteluissa ja ottelujärjestyksessä on eroja ja koska kupongeilla ei sen jälkeen, kun niihin merkityt pelit on pelattu, ole enää

13. Fixtures on direktiivin tultua voimaan nostanut sekä Ruotsissa että Suomessa kanteet, joissa vaaditaan sen vahvistamista, että ottelujärjestys on direktiivin tarkoittama suojattu tietokanta ja että kummankin maan peliyhtiöt loukkaavat tietokantasuojaa käyttämällä ilman lupaa vedonlyönnin kohteena otteluita tuosta ottelujärjestyksestä.

14. Tekijänoikeusneuvosto, jolta on pyydetty lausuntoa, on todennut, ettei Suomessa voimassa olevan tekijänoikeuslain mukaisen suojan edellytyksenä ole, että tietokanta täyttäisi direktiivin 1 artiklan 2 kohdan määritelmän. Tietokantasuojaa saavat tietokannat, joiden sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta. Tekijänoikeusneuvosto on edellä mainitun luettelosuojaa koskevan Helsingin hovioikeuden tuomion perusteella katsonut, että kysymyksessä olevaa ottelujärjestystä voidaan pitää myös

tekijänoikeuslain 49 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna tietokantana, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta, mutta ettei Veikkaus menettelyllään ole loukannut tämän tietokannan nauttimaan suojaa.

olevassa tapauksessa sitä investointia, joka kohdistuu itse otteluaikojen ja otteluparien määräämiseen, ja kuuluuko ottelujärjestyksen laatimiseen sellaisia investointeja, jotka eivät tule kysymykseen arvioitaessa suojan kriteerejä?

15. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa oikeustilan olevan epäselvän sen suhteen, onko riidanalainen ottelujärjestys ollenkaan suojaa saava tietokanta, ja erityisesti sen suhteen, millainen menettely täyttää direktiivin tarkoittaman tietokantasuojan loukkauksen.

- 2) Onko direktiivillä tarkoitettu suojata sitä, etteivät muut kuin ottelujärjestyksen laatijat ilman lupaa voi käyttää ottelujärjestyksessä olevia tietoja vedonlyöntitoiminnassa tai muuten kaupallisessa toiminnassa?

IV Ennakkoratkaisukysymykset

16. Vantaan käräjäoikeus on pyytänyt yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua seuraaviin kysymyksiin:

- ”1) Voidaanko direktiivin 7 artiklan 1 kohdan vaatimusta investointien kohdistumisesta tietokannan valmistamiseen tulkita niin, että 1 kohdassa mainitulla keräämisellä ja siihen kohdistuvalla investoinnilla tarkoitetaan nyt esillä
- 3) Onko Veikkauksen käytön kohteena direktiivin vaatimuksen mukaisesti laadullisesti ja/tai määrällisesti olennainen osa tietokannasta ottaen huomioon, että ottelujärjestyksen mukaisista ottelutiedoista käytetään kerrallaan yhden viikon ajalle tarvittavat veikkauskohteet viikoittain julkaistavissa veikkaukupongeissa ja että tiedot otteluista hankitaan ja tarkastetaan muista lähteistä kuin tietokannan valmistajalta tällaisen menettelyn jatkuessa koko pelikauden ajan?”

V Tutkittavaksi ottaminen

17. Komission mielestä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole esittänyt riittävää selvitystä asian tosiseikoista. On epäselvää, millainen suhde valioliigan ja jalkapalloliigan sekä Fixturesin välillä on, eikä asiassa ole täsmennetty, millä perusteella ja missä laajuudessa Fixtures on saanut oikeuden käyttää liigojen tietokantaa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole esittänyt tietoja myöskään siitä, onko Veikkaus kopioinut tietokannan sisällön ja/tai käyttänyt sitä uudelleen. Komissio toteaa lopuksi, että ennakkoratkaisukysymykset koskevat osittain direktiivin säännösten soveltamista yksittäistapauksen tosiseikastoon.

18. Näiden komission väitteiden johdosta on muistutettava, että ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskeviin päätöksiin sisältyvien tietojen on annettava jäsenvaltioiden hallituksille ja muille osapuolille, joita asia koskee, mahdollisuus esittää huomautuksensa yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan mukaisesti. Yhteisöjen tuomioistuimen on valvottava, että tämä mahdollisuus turvataan, kun otetaan huomioon, että edellä mainitun artiklan mukaan ainoastaan ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevat päätökset annetaan tiedoksi näille osapuolille.⁴

19. Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan mukaisesti esitetyistä lukiuksista huomautuksista käy ilmi, että jäsenvaltiot — ja myös komissio — ovat ennakkoratkaisupyynnön sisältämien tietojen perusteella pystyneet esittämään hyödyllisellä tavalla kantansa yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyihin kysymyksiin.

20. Ennakkoratkaisukysymykset eivät eräiltä osin koske yhteisön oikeuden eli direktiivin tulkintaa vaan direktiivin soveltamista yksittäistapauksen tosiseikastoon. Tältä osin on yhdyttävä komission kantaan, jonka mukaan tällainen soveltaminen ei EY 234 artiklan mukaisessa ennakkoratkaisuasiasa kuulu yhteisöjen tuomioistuimen vaan kansallisen tuomioistuimen tehtäviin ja että yhteisöjen tuomioistuimen on nyt vireillä olevassa asiassa rajoitettava tulkitsemaan yhteisön oikeutta.

21. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneessa oikeuskäytännössä on nimittäin katsottu, että EY 234 artiklan mukaisessa menettelyssä, joka perustuu kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen tehtävien selkeään jakoon, oikeusriidan toiseikaston arvioiminen kuuluu yksinomaan kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan.⁵

4 — Asia C-207/01, Altair Chimica, tuomio 11.9.2003 (Kok. 2003, s. I-8875, 25 kohta); yhdistetyt asiat C-128/97 ja C-137/97, Testa ja Modesti, määräys 30.4.1998 (Kok. 1998, s. I-2181, 6 kohta) ja asia C-325/98, Anssens, määräys 11.5.1999 (Kok. 1999, s. I-2969, 8 kohta).

5 — Asia 36/79, Denkavit, tuomio 15.11.1979 (Kok. 1979, s. 3439, 12 kohta); yhdistetyt asiat C-175/98 ja C-177/98, Lirussi ja Bizzaro, tuomio 5.10.1999 (Kok. 1999, s. I-6881, 37 kohta); asia C-318/98, Fornasar ym., tuomio 22.6.2000 (Kok. 2000, s. I-4785, 31 kohta) ja asia C-421/01, Traunfellner, tuomio 16.10.2003 (Kok. 2003, s. I-11941, 21 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

22. Yhteisöjen tuomioistuimella ei näin ollen ole toimivaltaa lausua pääasian tosiseikasta tai soveltaa tulkitsemiaan yhteisön oikeuden säännöksiä kansallisiin toimenpiteisiin tai olosuhteisiin, koska ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on tältä osin yksinomainen toimivalta. Oikeudenkäynnin kohteena olevaan tietokantaan liittyvien yksittäisten tapahtumien arviointi edellyttää siten tosiseikkojen arviointia, joka kuuluu kansallisen tuomioistuimen tehtäviin.⁶ Yhteisöjen tuomioistuin on muilta osin toimivaltainen vastaamaan ennakkoratkaisukysymyksiin.

VI Ennakkoratkaisukysymysten arviointi

23. Kansallisen tuomioistuimen esittämät ennakkoratkaisukysymykset koskevat direktiivin eräiden säännösten tulkintaa ja ennen kaikkea tiettyjen käsitteiden tulkintaa. Ennakkoratkaisukysymyksissä esiin tuodut näkökohdat liittyvät eri aloihin, ja ne on ryhmiteltävä tämän mukaisesti. Eräät oikeudelliset kysymykset koskevat direktiivin aineellista soveltamisalaa, kun taas toiset koskevat sui generis -oikeuden myöntämisen edellytyksiä ja sisältöä.

A Aineellinen soveltamisala: tietokannan käsite

24. Veikkaus ja Belgian hallitus väittävät, että pääasian oikeudenkäynnissä ei ole lainkaan kysymys direktiivin 1 artiklassa tarkoitettusta tietokannasta. Aineiston itsenäisyyttä koskeva vaatimus ei niiden mukaan täyty.

25. Direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa käytetyn tietokannan käsitteen tulkinnassa on kysymys erästä direktiivin soveltamisen perustavanlaatuisesta edellytyksestä ja näin ollen sen koko aineellista soveltamisalaa koskevasta perustavanlaatuisesta edellytyksestä. Sui generis -oikeuden eli direktiivin 7 artiklassa säännellyn ”suojan kohteen” aineellinen soveltamisala on pidettävä tästä erillään. Viimeksi mainittu säännös on kylläkin sidoksissa tietokannan legalimäärittelmään, mutta siinä asetetaan sui generis -oikeuden kohteelle joukko lisäedellytyksiä. Tämä merkitsee, etteivät kaikki direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut tietokannat ole samalla myös direktiivin 7 artiklassa tarkoitettuja suojattavia kohteita.

26. Tämä ero ilmenee myös direktiivin perusteluosasta. Tietokannan käsitettä tarkastellaan 17 perustelukappaleessa ja sui generis -oikeuden kohdetta 19 perustelukappaleessa. Niissä mainitut esimerkit ovat kylläkin huono valinta merkityseron osoittamiseen, sillä määrättyjen taiteellisten teosten, esimerkiksi musiikkiteosten, tallenne ei

⁶ — Vrt. asia C-448/01, EVN ja Wienstrom, tuomio 4.12.2003 (Kok. 2003, s. I-14527, 59 kohta).

edes voi olla tietokanta, kun taas musiikki-tallenteiden kooste ei sitä vastoin kuulu direktiivissä tarkoitettuihin suojan kohteisiin. Viimeksi mainittu seikka ilmenee kuitenkin jo siitä, ettei tietokantaa ole tällaisessa tapauksessa edes olemassa.

27. Tietokannan tunnusmerkistön täyttyminen on siis välttämätön vaikkakaan ei riittävä edellytys 7 artiklassa säädetyn sui generis-oikeuden tunnustamiselle.

28. Tietokannan käsitettä tulkittaessa on ensiksi tukeuduttava kansainvälisen oikeuden sääntelyihin, joilla on ohjaava tehtävä. Niihin kuuluu ennen kaikkea teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen (TRIPS-sopimus)⁷ 10 artiklan 2 kohta, vaikka tämä määräys ei sisälläkään kaikkia direktiivin 1 artiklan 2 kohdan mukaisia edellytyksiä. Näihin sääntelyihin kuuluu myös tarkistetun Bernin yleissopimuksen 2 artiklan 5 kappale. Tulkittavana olevaa direktiiviä uudemmat kansainvälisen oikeuden sääntelyt eivät sitä vastoin käy arviointiperusteeksi. Tämä koskee esimerkiksi vuonna 1996 hyväksytyt WIPO:n tekijänoikeussopimuksen (WCT)

5 artiklaa. Kuten direktiivin syntyhistoriasta ja erityisesti komission asiakirjoista ilmenee, direktiivin oli tarkoitus olla ennen kaikkea tarkistetun Bernin yleissopimuksen mukainen.

29. Edellä mainitut kansainvälisen oikeuden sääntelyt huomioon ottavasta tulkinnasta ei kuitenkaan ole sen enempää hyötyä tietokannan käsitettä tulkittaessa, koska direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa on — vaikkakaan ei kovin täsmällinen — legaalimääritelmä, jossa asetetaan useita edellytyksiä. Sen merkitystä selvitetään tarkemmin jäljempänä. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomattava, että vaikka yhteisöjen tuomioistuin on velvollinen esittämään kansalliselle tuomioistuimelle seikkoja, joista on hyötyä pääasian oikeudenkäynnin kohteena olevaa riitaa ratkaistaessa, yhteisöjen tuomioistuimen tulkittamien yhteisön oikeuden säännösten tai vastaavien kansallisten täytäntöönpanosäännösten soveltaminen yksittäistapaukseen kuuluu sitä vastoin kansallisen tuomioistuimen tehtäviin.

30. Jo direktiivin 1 artiklan, jossa on useita tietokantoihin kohdistuvia sääntöjä, rakenne puoltaa laajaa tulkintaa. Direktiivi koskee 1 artiklansa 1 kohdan mukaan ”kaikenmuotoisia tietokantoja”. Myös se, että 1 artiklan 3 kohdassa säädetään poikkeuksesta, joka koskee tietokoneohjelmia, puoltaa tietokannan käsitteen laajaa tulkintaa.

7 — EYVL 1994, L 336, s. 214.

31. Laajan tulkinnan tueksi voidaan vedota myös yhteisön lainsäätäjän tarkoitukseen, sellaisena kuin se ilmenee direktiivin syntyhistoriasta.⁸

32. Tietokannan käsitteen määrittämisen kannalta olennaista on kuitenkin, että 1 artiklan 2 kohdassa säädetyt kolme edellytystä täyttyvät.

33. Kyseessä on ensinnäkin oltava ”teosten, tietojen tai muiden *itsenäisten* aineistojen kokoelma” (kursivointi tässä). Siihen, onko pääasian oikeudenkäynnissä kysymys tiedoista vai aineistoista, ei ole tässä yhteydessä syvennyttävä tämän enempää. Käytännössä kysymys on nimittäin joko tiedoista, joilla tarkoitetaan asioita esittäviä merkijonoja eli alkeistason viestejä, joilla on potentiaalinen informaation sisältö,⁹ tai aineistoista tunnistettavina yksikköinä.

34. Koska direktiivissä ei ole mitään täsmennyttä, tältä osin ei kuitenkaan vaadita, että kysymys olisi huomattavasta määrästä tietoja

tai aineistoja. Sen enempää neuvosto kuin komissiokaan ei hyväksynyt parlamentin tämänsisältöistä vaatimusta. Määrällisiä vaatimuksia asetetaan vasta direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa siinä säädetyin oikeuden osalta, kun siinä edellytetään ”huomattavaa investointia”.

35. Nyt esillä olevassa asiassa on pikemminkin tutkittava, onko tietojen tai aineistojen itsenäisyyttä koskeva edellytys täyttynyt.

36. Tämä arviointiperuste on ymmärrettävä niin, että tiedot tai aineistot eivät saa olla toisistaan riippuvaisia tai että ne on ainakin voitava erottaa toisistaan niiden menettämättä informaation sisältöään,¹⁰ minkä vuoksi esimerkiksi elokuvan äänet tai kuvat jäävät käsitteen ulkopuolelle. Yksi mahdollinen tulkinta on, että huomioon ei oteta pelkästään aineistojen vastavuoroista riippuvuutta toisistaan vaan kokoelman sisäinen riippuvuus.¹¹

8 — Gaster, J.-L., *Der Rechtsschutz von Datenbanken*, 1999, 58 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

9 — Krähn, J., *Der Rechtsschutz von elektronischen Datenbanken, unter besonderer Berücksichtigung des Sui-generis-Rechts*, 2001, s. 7.

10 — Leistner, M., ”The Legal Protection of Telephone Directories Relating to the New Database Maker’s Right”, *International Review of Industrial Property and Copyright Law*, 2000, s. 950 ja erityisesti s. 956.

11 — Chalton, S., ”The Copyright and Rights in Databases Regulations 1997: Some Outstanding Issues on Implementation of the Database Directive”, *E.I.P.R.*, 1998, s. 178 ja erityisesti s. 179.

37. Toiseksi direktiivi kattaa vain sellaiset kokoelmat, jotka on järjestetty järjestelmällisellä tai menetelmällisellä tavalla. Direktiivin 21 perustelukappaleessa selvennetään, ettei aineistojen fyysinen tallentaminen ole välttämätöntä. Tällä edellytyksellä pyritään siihen, että järjestämättömät tietomäärät jäisivät soveltamisalan ulkopuolelle ja että siihen kuuluisivat vain suunnitelmalliset kokoelmat¹² eli tiedot, jotka on järjestetty tiettyjen arviointiperusteiden mukaisesti.¹³ Tältä osin riittää, että valitaan tietorakenne ja että tietojen järjestys muodostuu vasta käytettäessä vastaavaa hakuohjelmaa,¹⁴ siis pääasiallisesti lajittelun johdosta mahdollisesti indeksoinnin avulla. Direktiivi kattaa sekä staattiset että dynaamiset¹⁵ tietokannat.

39. Lopputulos on, että 1 artiklan 2 kohdassa käytettyä tietokannan käsitettä on näin ollen tulkittava laajasti. Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetystä suojan kohdetta koskevista edellytyksistä seuraa kuitenkin rajoituksia.

B Suojan kohde: edellytykset (ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys)

40. Jotta tietokanta kuuluisi direktiivin 7 artiklan mukaisen sui generis -oikeuden piiriin, tässä säännöksessä säädettyjen tunnusmerkkien on täyttyvä. Esillä olevassa asiassa on kysymys eräiden tämän säännöksen mukaisten arviointiperusteiden tulkinna.

38. Kolmanneksi direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että tietoihin on "elektronisesti tai muulla tavoin — — mahdollistettu yksilöllinen pääsy". Pelkkä tietojen tallentaminen jää näin ollen direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun tietokannan käsitteen ulkopuolelle.

41. Tässä yhteydessä on viitattava oikeus-tieteelliseen keskusteluun, jota on käyty siitä, onko tällä sui generis -oikeudella tarkoitus suojata suoritusta eli pääasiallisesti tietokannan valmistustoimintaa vai tämän toiminnan tulosta. Tältä osin on katsottava, että direktiivillä suojataan tietokantoja tai niiden sisältöä mutta ei kuitenkaan niihin sisältyvää tietoa sellaisenaan. Kysymys on loppujen lopuksi siis valmisteen suojasta, vaikka tässä

12 — Leistner, M., *Der Rechtsschutz von Datenbanken im deutschen und europäischen Recht*, 2000, s. 53–54.

13 — Näin S. von Lewinski teoksessa Walter, M. M. (toim.), *Europäisches Urheberrecht*, 2001, tietokantadirektiivin 1 artiklaa koskeva 20 kohta.

14 — Speyart, H. M. H., "De databank-richtlijn en haar gevolgen voor Nederland", *Informatierecht — AML*, 1996, s. 151 ja erityisesti s. 155.

15 — Ks. von Lewinski edellä alaviiteessä 13 mainitussa teoksessa, 1 artiklaa koskeva 6 kohta.

yhteydessä suoja kohdistuu epäsuorasti myös siihen käytettyihin resursseihin eli investointiin.¹⁶

42. Direktiivin 7 artiklassa säädettyjä edellytyksiä sovelletaan 1 artiklan 2 kohdassa säädettyjen edellytysten lisäksi. Suojan kohteen määritelmä on siten suppeampi kuin 1 artiklassa tarkoitettun tietokannan määritelmä.

43. Direktiivillä käyttöön otetun uuden sui generis -oikeuden taustalla ovat Pohjoismaissa käytössä oleva luettelosuojaja ja Alankomaiden oikeuden *geschriftenbescherming*. Tämä tausta ei saa kuitenkaan johtaa siihen, että näiden direktiiviä edeltäneiden sääntelyjen osalta oikeusopissa ja -käytännössä kehitettyä käsitystä sovellettaisiin direktiiviin. On pikemminkin niin päin, että direktiiviä on käytettävä arviointiperusteena kansallista oikeutta tulkittaessa, mikä koskee myös kaikkia niitä jäsenvaltioita, joissa on jo ennen direktiiviä ollut samankaltaisia säännöksiä. Kansalliset sääntelyt on myös näissä jäsenvaltioissa pitänyt mukauttaa direktiivin säännöksiin.

16 — Grützmacher, M., *Urheber-, Leistungs- und Sui-generis-Schutz von Datenbanken*, 1999, s. 329; Koumantos, G., "Les bases de données dans la directive communautaire", *Revue internationale du droit d'auteur*, 1997, s. 79 ja erityisesti s. 117. Eräät sitä vastoin pitävät investointia suojan kohteena (näin von Lewinski edellä alaviitteessä 13 mainitussa teoksessa, 7 artiklaa koskeva 3 kohta, ja Grützacherin teoksen sivulla 329 olevassa alaviitteessä 14 mainittu kirjallisuus).

1. Huomattava investointi

44. Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa käytetty ilmaisu "huomattava investointi" on eräs keskeisistä käsitteistä määritettäessä sui generis -oikeuden kohdetta. Tätä soveltamis-edellytystä täsmennetään siten, että huomattavuuden on oltava "määrällistä ja/tai laadullista". Direktiivissä ei ole kuitenkaan esitetty kummastakaan vaihtoehdosta legaalmääritelmää. Oikeuskirjallisuudessa on vaadittu yhteisöjen tuomioistuimelta selventävää ratkaisua. Vaatimus on täysin perusteltu, koska vain tällä tavalla varmistetaan, että tulkinta on yhteisön oikeuden itsenäisyyden huomioon ottava ja yhtenäinen. Tosin ei saa jättää huomiotta, että tulkintaperusteita soveltavat viime sijassa kansalliset tuomioistuimet, jolloin on vaarana, että niitä sovelletaan eri tavoin.

45. Kuten jo direktiivin 7 artiklan 1 kohdan rakenteesta ilmenee, huomattavan investoinnin käsite on ymmärrettävä suhteellisesti. Yhteisessä kannassa, jossa tämä säännös sai lopullisen muotonsa, esitettyjen perustelujen mukaan on suojattava investointeja, jotka on tehty tietokannan sisällön keräämiseksi ja kokoamiseksi.¹⁷

17 — Neuvoston 10.7.1995 vahvistama yhteinen kanta (EY) N:o 20/95, 14 kohta.

46. Investointien on siis kohdistuttava määrättyihin toimintoihin tietokannan valmistamisen yhteydessä. Direktiivin 7 artiklassa mainitaan tältä osin tyhjentävästi seuraavat kolme toimintaa: tietokannan sisällön kerääminen, varmistaminen ja esittäminen. Koska eräs toinen ennakkoratkaisukysymys koskee näitä tunnusmerkistöjä, niiden merkitystä ei tässä yhteydessä tarkastella lähemmin.

47. Se, minkätyyppiset investoinnit voivat tulla kysymykseen, ilmenee 40. perustelukappaleesta, jonka viimeisessä lauseessa todetaan, että ”tämä investointi voi muodostua rahoituksesta ja/tai ajan, vaivannäön ja energian käytöstä”. Direktiivin seitsemännen perustelukappaleen mukaan kysymys on huomattavien inhimillisten, teknisten ja taloudellisten voimavarojen investoimisesta.

48. Myös käsite huomattava on ymmärrettävä suhteellisesti, nimittäin yhtäältä suhteessa kustannuksiin ja kuolettamiseen¹⁸ ja toisaalta suhteessa tietokannan laajuuteen, tyyppiin ja sisältöön sekä alaan, johon tietokanta kuuluu.¹⁹

49. Suoja ei siis koske vain investointeja, joiden arvo on absoluuttisesti suuri.²⁰ Huomattavuutta koskevaa arviointiperustetta ei kuitenkaan saa ymmärtää pelkästään suhteellisesti. Direktiivissä asetetaan eräänlainen de minimis -säätö, jonka mukaan suojattavien investointien on ylittävä myös absoluuttinen alaraja.²¹ Tämä voidaan päätellä 19 perustelukappaleesta, jonka mukaan investoinnin on oltava ”riittävä”.²² Ilmeisesti kynnys on kuitenkin asetettava matalaksi. Tätä osoittaa ensinnäkin 55 perustelukappale,²³ jossa ei ole investoinnin suuruuden osalta mitään tarkempaa täsmennystä. Tähän viittaa toiseksi myös se, että direktiivin on johdettava erilaisten järjestelmien yhdenmukaistumiseen. Kolmanneksi on todettava, että liian korkea alaraja vaikeuttaisi direktiiville asetettua tehtävää eli investointikannustimien aikaansaamista.

50. Useat osapuolet ovat kirjallisissa huomautuksissaan pitäneet lähtökohtana niin sanottua spin-off-teoriaa, jonka mukaan sui generis -oikeus ei koske sivutuotteita. Tavoitella saadaan vain sellaisia tuloja, joilla kuoletetaan investointeja. Nämä osapuolet ovat viitanneet siihen, että oikeudenkäynnin kohteena olevaa tietokantaa tarvitaan urheilukilpailujen organisoimiseen eli että se on valmistettu tätä tarkoitusta varten. Inves-

20 — Ks. von Lewinski edellä alaviitteessä 13 mainitussa teoksessa, 7 artiklaa koskeva 11 kohta.

21 — Edellä alaviitteessä 9 mainittu Krählin teos, s. 138 ja 139 ja edellä alaviitteessä 10 mainittu Leistnerin artikkeli, s. 958.

22 — Karnell, G. W. G., ”The European Sui Generis Protection of Data Bases”, *Journal of the Copyright Society of the U.S.A.*, 2002, s. 994.

23 — Van Manen, J., ”Substantial investments”, *Allied and in friendship: for Teartse Schaper*, 2002, s. 123 ja erityisesti s. 125.

18 — Ks. von Lewinski edellä alaviitteessä 13 mainitussa teoksessa, 7 artiklaa koskeva 9 kohta.

19 — Edellä alaviitteessä 16 mainittu Koumantosin artikkeli, s. 119.

tointi palvelee kilpailujen organisoimista eikä tietokannan valmistamista tai ei ainakaan yksinomaan tätä. Investointi olisi joka tapauksessa tehty jo senkin vuoksi, että tällaiseen organisointiin on olemassa velvollisuus. Tietokanta on siis vain toisilla markkinoilla oleva sivutuote.

51. Nyt esillä olevassa asiassa on näin ollen selvitettävä, voiko niin sanotulla spin-off-teorialla olla merkitystä direktiiviä ja erityisesti sui generis -oikeutta tulkittaessa ja millä tavalla se voi vaikuttaa tähän. Kun otetaan huomioon tässä menettelyssä esitetyt epäilyt siitä, koskeeko suoja sellaisia tietokantoja, jotka ovat pelkkiä sivutuotteita, tuntuu tarpeelliselta purkaa spin-off-teoriaan liittyviä myyttejä. Siitä huolimatta, että tämä teoria on saanut alkunsa kansallisella tasolla, sen voidaan katsoa pohjautuvan siihen 10–12 perustelukappaleesta johdettuun direktiivin tavoitteeseen, että investointeja on kannustettava parantamalla niiden suoja. Teoria tukeutuu kuitenkin myös siihen ajatukseen, että investoinnit on kuolettava päätösmennasta saatavilla tuloilla. Spin-off-teorian taustalla on myös se, että direktiivillä suojataan vain sellaisia investointeja, jotka ovat tarpeen muun muassa tietokannan sisällön keräämiseksi.²⁴ Kaikilla näillä väitteillä on oma arvonsa, ja ne on otettava huomioon direktiiviä tulkittaessa. Tämä ei saa kuitenkaan johtaa siihen, että kaikki spin-off-vaikutukset sivuutetaan pelkästään yhteen teoriaan vedoten. Direktiivin tulkin-

nan kannalta ratkaisevassa asemassa ovat silti aina direktiivin säännökset.

52. Oikeudenkäynnin kohteena olevaa oikeudellista ongelmaa ratkaistaessa on siis lähdettävä liikkeelle siitä kysymyksestä, riippuuko se, annetaanko tietokannalle suoja, tietokannan valmistajan aikomuksesta tai tietokannan tarkoituksesta, jos nämä poikkeavat toisistaan. Tämän kysymyksen osalta voitaisiin tyytyä pelkästään toteamaan, ettei sen enempää direktiivin 1 artiklassa kuin 7 artiklassakaan oteta huomioon tietokannan tarkoitusta. Jos yhteisön lainsäätäjää olisi halunnut säätää tällaisesta edellytyksestä, se olisi varmasti tehnyt niin. Sekä 1 että 7 artikla nimittäin osoittavat, että yhteisön lainsäätäjää on ollut hyvinkin halukas asettamaan koko joukon edellytyksiä. Tietokannan tarkoitusta ei näin ollen voida käyttää perusteena arvioitaessa tietokannan suojattavuutta. Ratkaisevassa asemassa ovat pikemminkin 7 artiklassa säädetyt edellytykset. Myöskään 42 perustelukappale, johon useat osapuolet ovat viittaneet, ei voi millään tavoin muuttaa tätä. Ensinnäkin se koskee sui generis -oikeuden ulottuvuutta, ja toiseksi myös tältä osin on kysymys siitä, ettei investoinnille aiheuteta vahinkoa.

53. Myöskään direktiivin sellaisissa muissa perustelukappaleissa, joissa käsitellään investointeja ja korostetaan niiden merkitystä, kuten 12, 19 ja 40 perustelukappaleissa, ei ole mitään viittausta siihen, että tietokannan

24 — Tältä osin ks. lähemmin Hugenholtz, P. B., "De spin-off theorie uitgesponnen", *AMI — Tijdschrift voor auteurs-, media- & informatierecht*, 2002, s. 161 ja sitä seuraavat sivut.

kuuluminen suojan piiriin riippuisi sen tarkoituksesta.

eikä tällaisen vaatimuksen saa väittää johtuvan direktiivistä.

54. Käytännössä voi lisäksi olla myös sellaisia tietokannan valmistajia, jotka pyrkivät tietokannalla useisiin tarkoituksiin. Tehtyjä investointeja ei aina myöskään voida kohdistaa johonkin tiettyyn yksittäiseen tarkoitukseen tai eritellä. Tietokannan tarkoitukseen perustuva arviointiperuste ei tällaisessa tapauksessa johtaisi mihinkään yksiselitteiseen ratkaisuun. Joko investointi olisi toisesta tarkoituksesta riippumatta suojattu tai se olisi toisen tarkoituksen vuoksi täysin vailla suojaa. Tarkoitukseen perustuva arviointiperuste on näin ollen joko käyttökelvoton tai direktiivin tavoitteen kanssa yhteensoveltu maton. Suojan epääminen tietokannoilta, joilla on useita tarkoituksia, olisi nimittäin ristiriidassa investointien kannustamista koskevan tavoitteen kanssa. Tämä olisi huomattava este monikäyttöisiin tietokantoihin tehtäville investoinneille.

55. Pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä oleva tietokanta on esimerkki tästä, koska tietokanta valmistetaan myös ottelujärjestyksen organisointitarkoitusta varten. Se, että kutakin tarkoitusta varten valmistettaisiin aina oma — mahdollisesti melkein identtinen — tietokanta, olisi ristiriidassa perustavanlaatuisten taloudellisten näkökohtien kanssa,

56. Sen arvioimisessa, onko pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä oleva investointi huomattava, on kysymys edellä mainittujen arviointiperusteiden soveltamisesta yksittäistapauksen tosiseikastoon. EY 234 artiklan mukaisessa ennakkoratkaisumenettelyssä noudatettavan tehtävienjaon mukaan tämä kuuluu kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan. Tietokantaan tehtyjä investointeja arvioitaessa on joka tapauksessa otettava lukuun ottelujärjestyksen laatimisessa huomioon otettavat seikat, kuten esimerkiksi pelin kiinnostavuus katsojien näkökulmasta, vedonvälittäjien edut, seurojen kautta tapahtuva markkinointi, kyseisellä paikalla suunniteltuna ajankohtana järjestettävät muut tapahtumat, ottelujen asianmukainen maantieteellinen jakautuminen sekä yleistä järjestystä koskevien ongelmien välttäminen. Huomioon on lopuksi otettava myös ottelujen lukumäärä. Näyttövelvollisuus sen osalta, mitä investointeja on tehty, on sillä, joka vetoaa sui generis -oikeuteen.

2. Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kerääminen

57. Nyt esillä olevassa asiassa on riidanalaista, onko kysymys direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua keräämisestä. Tässä

säännöksessä nimittäin suojataan vain tietokannan sisällön ”keräämiseen”, ”varmistamiseen” tai ”esittämiseen” tehtyjä investointeja.

58. Lähtökohtana on pidettävä sui generis -oikeudelle asetettua suojaamistavoitetta eli tietokannan valmistamiselle annettavaa suojaa. Valmistamista voidaan siten pitää keräämisen, varmistamisen ja esittämisen yläkäsitteenä.²⁵

59. Pääasian oikeudenkäynnissä on kysymys runsasta keskustelua herättäneestä oikeudellisesta ongelmasta eli siitä, suojataanko direktiivillä paitsi olemassa olevia tietoja myös valmistajan luomia uusia tietoja ja jos suojataan, missä laajuudessa ja mahdollisest millä edellytyksillä. Jos kerääminen voi kohdistua vain olemassa oleviin tietoihin, myös investointien suoja voi kattaa vain tällaisten tietojen keräämisen. Jos perusteeksi otetaan tämä käsitys keräämisestä, se, saako pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä oleva tietokanta suoja, riippuu siitä, kohdistuuko kerääminen olemassa oleviin tietoihin.

60. Jos lähtökohtana kuitenkin käytetään valmistamisen yläkäsitettä eli tietokannan varustamista sisällöllä,²⁶ kyseeseen voivat tulla sekä olemassa olevat tiedot että myös luodut uudet tiedot.²⁷

61. Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa käytetyn keräämisen käsitteen ja 39 perustelukappaleessa mainittujen toimintojen vertailu voisi tuoda asiaan selvyttä. Heti aluksi on kuitenkin syytä huomauttaa, että eri kieliveriot poikkeavat toisistaan.

62. Kun tarkastellaan 7 artiklan 1 kohdan saksankielisessä versiossa käytettyä käsitettä Beschaffung (hankkiminen), on todettava, että se voi koskea vain olemassa olevia tietoja, koska hankkia voidaan vain jotakin jo olemassa olevaa. Tältä kannalta katsottuna Beschaffung on juuri Erschaffungin (luominen) vastakohta. Samaan tulokseen päädyttään tulkitsemalla portugalin-, ranskan-, espanjan- ja englanninkielisiä versioita, jotka kaikki perustuvat latinan sanaan obtener eli saada. Myös suomen- ja tanskankieliset versiot puoltavat suppeaa tulkintaa. Saksan- ja englanninkielisten versioiden laaja tulkinta, johon useat osapuolet ovat päätyneet, perustuu näin ollen erehdykseen.

25 — Guglielmetti, G., ”La tutela delle banche dati con diritto sui generis nella direttiva 96/9/CE”, *Contratto e impresa. Europa*, 1997, s. 177 ja erityisesti s. 184.

26 — Calame, A. E., *Der rechtliche Schutz von Datenbanken unter besonderer Berücksichtigung des Rechts der Europäischen Gemeinschaften*, 2002, s. 115, alaviite 554.

27 — Edellä alaviitteessä 16 mainittu Grütmacherin teos, s. 330 ja 331 ja edellä alaviitteessä 12 mainittu Leistnerin teos, s. 152.

63. Lisäviitteitä siitä, mikä on direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun keräämisen oikea tulkinta, voitaisiin saada direktiivin 39 perustelukappaleesta, joka on sui generis -oikeuden kohdetta koskeva alustava perustelukappale. Tässä perustelukappaleessa mainitaan suojattavien investointien osalta vain kaksi toiminnan tyyppiä eli sisällön "laatiminen" ("Beschaffung") ja "kokoaminen" ("Sammeln"). Eri kieliversioiden eroavaisuudet aiheuttavat kuitenkin ongelmia myös tältä osin. Useimmissa kieliversioissa käytetään ensin mainitusta toiminnasta samaa käsitettä kuin 7 artiklan 1 kohdassa. Käytetyt käsitteet eivät lisäksi aina kuvaa samaa toimintaa mutta tarkoittavat kuitenkin pohjimmiltaan tietokannan sisällön hakemista ja kokoamista.

64. Kieliversioita, joiden 39 perustelukappaleessa käytetään kahta direktiivin 7 artiklan 1 kohdasta poikkeavaa käsitettä, on tulkittava niin, että molempia mainittuja toimintoja pidetään direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun keräämisen alamuotoina. On tosin kysyttävä, miksi 39 perustelukappaleessa kuvaillaan tarkemmin vain keräämistä mutta ei varmistamista tai esittämistä. Jälkimmäiset tulevat esiin vasta 40 perustelukappaleessa.

65. Kieliversioita, joiden 39 perustelukappaleessa käytetään samaa käsitettä kuin direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa, on sitä vastoin tulkittava niin, että 39 perustelukappaleessa käytetty keräämisen käsite on ymmärrettävä suppeammaksi, kun taas direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa käytetty keräämisen käsite on ymmärrettävä laajaksi eli sellaiseksi, että se kattaa myös toisen 39 perustelukappaleessa mainitun toiminnan.

66. Kaikki kieliversiot sallivat näin ollen tulkinnan, jonka mukaan direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kerääminen ei kata puhdasta tietojen tuottamista eli niiden aikaansaamista²⁸ eikä siis valmisteluvaihetta.²⁹ Jos tietojen luominen kuitenkin osuu yhteen tietojen kokoamisen ja läpikäymisen kanssa, direktiivin mukainen suoja on voimassa.

67. Tässä yhteydessä on muistutettava, ettei niin sanottua spin-off-teoriaa voida noudattaa. Myöskään tietokannan sisällön keräämisen tavoitteella ei tämän vuoksi voi olla mitään merkitystä.³⁰ Tämä tarkoittaa kuitenkin, että suojaa on mahdollista saada myös silloin, kun kerääminen on aluksi tapahtunut muuta toimintaa kuin kyseisen

28 — Edellä alaviitteessä 12 mainittu Leistnerin teos, s. 152.

29 — Edellä alaviitteessä 25 mainittu Guglielmietin artikkeli, s. 184 ja edellä alaviitteessä 22 mainittu Karnellin artikkeli, s. 993.

30 — Esiin tuotujen näkökantojen osalta ks. edellä alaviitteessä 24 mainittu Hugenholtzin artikkeli, s. 161 ja erityisesti s. 164, alaviite 19.

tietokannan valmistamista varten. Direktiivillä nimittäin suojataan tietojen keräämistä myös silloin, kun kerääminen ei ole tapahtunut tietokantaa silmällä pitäen.³¹ Tämä puoltaa myös sitä, että ulkoinen tietokanta, joka perustuu sisäiseen tietokantaan, kuuluu suojaan alaan.

68. On kansallisen tuomioistuimen tehtävä arvioida Fixturesin toimintoja keräämisen käsitteestä edellä kehitellyn tulkinnan perusteella. Kysymys on tällöin ensi sijassa tietojen luonnehdinnasta ja niiden käsittelystä siitä lähtien, kun ne on saatu, siihen sakka, kun ne on tallennettu oikeudenkäynnin kohteena olevaan tietokantaan. On arvioitava, miten ottelujärjestysten laatimista eli pääasiallisesti joukkueiden nimien kokoamista ja otteluparien yhdistämistä yksittäisten ottelujen paikkaan ja ajankohtaan on arvioitava. Siihen, että nyt esillä olevassa asiassa on kysymys olemassa olevista tiedoista, viittaa se, että ottelujärjestys on tulosta useiden tahojen, erityisesti poliisiviranomaisten, seurojen ja kannattajajyhdistysten, sopimuksesta. Myös siitä, että tiedot on — kuten useat osapuolet ovat todenneet — luotu muuhun tarkoitukseen kuin tietokannan valmistamiseen, voitaisiin päätellä, että kysymys on olemassa olevista tiedoista.

69. Vaikka oikeudenkäynnin kohteena olevia toimintoja luonnehdittaisiin uusien tietojen luomiseksi, kysymys voisi silti olla direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta keräämisestä. Näin olisi, jos tiedot luotaisiin samanaikaisesti kuin niitä käsitellään eikä tietojen luomista voitaisi erottaa niiden käsittelystä.

3. Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu varmistaminen

70. Tietokannan käyttäminen ottelujen järjestämiseen samoin kuin ottelujen taloudelliseen hyödyntämiseen edellyttää oikeudenkäynnin kohteena olevan tietokannan sisällön jatkuvaa varmistamista. Asiakirja-aineistosta ilmenee, että tietokannan oikeellisuutta valvotaan jatkuvasti. Jos tällaisessa valvonnassa ilmenee, että muutokset ovat välttämättömiä, vaadittavat mukautukset toteutetaan.

71. Ei haittaa mitään, vaikka jotkut näistä mukautuksista eivät ole tietokannan sisällön varmistamista. Se, että on olemassa sui generis -oikeuden kattama kohde, edellyttää vain, että jotkin toteutetuista toiminnoista ovat luokiteltavissa direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi varmistamiseksi ja että huomattavat investoinnit kohdistuvat vähintäänkin myös siihen toimintojen osaan, jonka 7 artikla kattaa.

31 — Ks. von Lewinski edellä alaviitteessä 13 mainitussa teoksessa, 7 artiklaa koskeva 5 kohta.

4. Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu esittäminen

Tämä on otettava huomioon myös tulkittaessa sitä, mitkä ovat kiellettyjä toimia. Direktiivin 7 artiklan 2 kohdassa olevat legaalimääritelmät saavat vastaavasti erityisen merkityksen.

72. Sui generis -oikeuden kohteena on tietokannan sisällön keräämisen ja varmistamisen ohella myös sen esittäminen. Tähän ei kuulu vain tietokannan käyttäjälle esitettävä näkymä eli ulkoinen taso vaan myös käsitetaso, kuten sisällön rakenteen kuvaus. Tiedonvalmistelua pystytään yleensä parantamaan hakemistojärjestelmällä ja sanastolla. Kuten 20 perustelukappaleesta ilmenee, myös tällaiset tietokannan käyttämisestä koskevat osat voivat saada direktiivin mukaista suojaa.³²

74. Direktiivin 7 artikla sisältää ensi näkemältä kaksi kielto säännösten ryhmää tai oikeudenhaltijan eli tietokannan valmistajan näkökulmasta katsottuna kaksi erilaista oikeuksien luokkaa. Tämän artiklan 1 kohdassa säädetään tietokannan olennaista osaa koskevasta kiello-oikeudesta, kun taas 5 kohdassa kielletään määrätyt tietokannan epäolennaisiin osiin kohdistuvat toimet. Jos lähtökohtana pidetään olennaisen ja epäolennaisen välistä suhdetta, 5 kohta voidaan kuitenkin ymmärtää myös 1 kohdasta ilmenevän poikkeuksen poikkeukseksi.³⁴ Direktiivin 7 artiklan 5 kohdalla on tarkoitus estää 1 kohdassa säädetyn kiellon kiertäminen,³⁵ joten sitä voidaan luonnehtia myös suojauskeikkeeksi.³⁶

C Oikeuden sisältö

73. Aluksi on muistutettava, että sui generis -oikeuden käyttöön otolla ei ole tarkkaan ottaen pyritty lähentämään jäsenvaltioiden lainsäädäntöä vaan sillä on tietoisesti pyritty luomaan uusi oikeus.³³ Uusi oikeus ylittää aikaisemmat levitys- ja toisintamisoikeudet.

75. Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään valmistajan oikeudesta kieltää määrätyt toimet. Siitä ilmenee samalla, että nämä toimet, jotka valmistaja voi kieltää, ovat kiellettyjä. Kiellettävissä olevia ja siten kiellettyjä toimia ovat ensinnäkin kopiointi ja

32 — Edellä alaviitteessä 26 mainittu Calamen teos, s. 116.

33 — Edellä alaviitteessä 17 mainittu yhteinen kanta (EY) N:o 20/95, 14 kohta.

34 — Edellä alaviitteessä 8 mainittu Gasterin teos, 492 kohta.

35 — Hornung, O., *Die EU-Datenbank-Richtlinie und ihre Umsetzung in das deutsche Recht*, 1998, s. 116 ja 117; edellä alaviitteessä 12 mainittu Leistnerin teos, s. 180 ja von Lewinski edellä alaviitteessä 13 mainitussa teoksessa, 7 artiklaa koskeva 16 kohta.

36 — Edellä alaviitteessä 17 mainittu yhteinen kanta (EY) N:o 20/95, 14 kohta.

toiseksi uudelleenkäyttö. Kopioinnin ja uudelleenkäytön käsitteiden legaalimääritelmät ovat direktiivin 7 artiklan 2 kohdassa.

sellaiset toimet, jotka johtavat siihen, että tiedot on järjestetty yhtä järjestelmällisellä ja menetelmällisellä tavalla kuin alkuperäisessä tietokannassa ja että niihin on samalla tavoin mahdollistettu yksilöllinen pääsy.

76. Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetty kielto ei kuitenkaan ole voimassa rajoituksetta, vaan se edellyttää, että kielletty toimi kohdistuu tietokannan koko sisältöön tai olennaiseen osaan.

77. Tämän vuoksi seuraavaksi on käsiteltävä molempia tunnusmerkistökijöitä pitäen lähtökohtana direktiivin 7 artiklan 1 ja 5 kohdan soveltamisen kannalta ratkaisevassa asemassa olevaa edellytystä, joka koskee "olennaista" tai "epäolennaista" osaa. Tämän jälkeen on tarkasteltava 1 ja 5 kohdan mukaisia kiellettyjä toimia.

1. Tietokannan olennaiset tai epäolennaiset osat (kolmas ennakkoratkaisukysymys)

a) Yleisiä huomioita

78. Asian käsittelyssä on väitetty, että direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa kielletään vain

79. Tämä väite on ymmärrettävä niin, että siinä asetetaan edellytys sui generis -oikeuden soveltamiselle. Se, onko tällainen edellytys todella olemassa, on ratkaistava oikeuden kohdetta koskevien säännösten perusteella, erityisesti niiden 7 artiklan 1 kohdassa kiellettyjä toimia koskevien legaalimääritelmien perusteella, joista on säädetty 7 artiklan 2 kohdassa.

80. Sen enempää 7 artiklan 1 kohdassa kuin 7 artiklan 5 kohdassakaan ei säädetä edellä mainitusta edellytyksestä nimenomaisesti eikä edes viitata siihen. Siitä, että "järjestetty järjestelmällisellä tai menetelmällisellä tavalla" mainitaan 1 artiklan 2 kohdassa nimenomaisesti, kun taas 7 artiklassa sitä ei mainita lainkaan, voidaan pikemminkin tehdä se vastakohtaispäätelmä, ettei yhteisön lainsäätäjät nimenomaan ole halunnut tehdä tästä arviointiperusteesta 7 artiklan soveltamisen edellytystä.

81. Myös direktiivin tarkoitus puhuu tätä lisäedellytystä vastaan.

82. Tällainen lisäedellytys nimittäin vesittäisi 7 artiklassa säädetyn suojan, koska tässä säännöksessä asetettu kieltö voitaisiin kiertää yksinkertaisesti muuttamalla tietokannan osia.

83. Se, että myös tietokannan sisällön muuntaminen siten, että siitä tulee uusi, halutaan direktiivissä kieltää mahdollisena loukkaavana toimena, ilmenee 38. perustelukappaleesta, jossa viitataan tähän vaaraan ja tekijänoikeudellisen suojan riittämättömyyteen.

84. Direktiivillä nimenomaan luodaan uusi oikeus, mitä ei voida kiistää myöskään vetoamalla 46 perustelukappaleeseen, joka koskee toista näkökohtaa.

85. Edes 45 perustelukappale, jonka mukaan tekijänoikeudellista suojaa ei pidä ulottaa pelkkiin tosiasioihin tai tietoihin, ei puolla lisäedellytystä. Tämän lisäedellytyksen hylkääminen ei kuitenkaan merkitse, että suoja koskee myös itse tietoja tai etenkin yksittäisiä tietoja. Suojan kohteena on ja pysyy tietokanta.

86. Tämän perusteella on siis katsottava, ettei se, että järjestelmällinen tai menetelmällinen esitystapa on sama kuin alkuperäis-

sessä tietokannassa, ole tietokantaan kohdistuvien toimien lainmukaisuuden arvioinnissa käytettävä peruste. Ei siis lähtökohtaisesti pidä paikkaansa, ettei direktiivillä suojata tietoja, joita muutetaan tai jotka yhdistellään rakenteellisesti eri tavalla.

b) Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tietokannan sisällön olennaisen osan käsite

87. Tällä ennakkoratkaisukysymyksellä yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään tulkitsemaan direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tietokannan sisällön olennaisen osan käsitettä. Direktiivin muista keskeisistä käsitteistä poiketen tästä ei ole legaalimääritelmää. Määritelmä on hylätty lainsäädäntömenettelyn kuluessa, tarkemmin sanottuna yhteisessä kannassa.

88. Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään kahdesta vaihtoehdosta. Kuten jo kohdan sanamuodosta ilmenee, olennaisuus voi johtua kahdenlaisesta syystä, määrästä tai laadusta. Tätä yhteisön lainsäätäjän valitsemaa rakennetta on tulkittava niin, että osa voi olla olennainen, vaikka se ei ole olen-

nainen määrällisesti vaan laadullisesti. Käsitys, jonka mukaan myös vähimmäismäärän on aina ylityttävä, on tämän vuoksi hylättävä.

89. Määrää koskeva vaihtoehto on ymmärrettävä niin, että kielletyn toimen kohteena olevan tietokannan osan laajuus on selvitetävää. Tässä yhteydessä nousee esiin kysymys, onko noudatettava suhteellista vai absoluuttista tarkastelutapaa. Tämä tarkoittaa sitä, onko toimen kohteena olevan osan laajuutta verrattava tietokannan koko sisältöön³⁷ vai onko toimen kohteena olevaa osaa arvioitava sellaisenaan.

90. Tältä osin on huomautettava, että suhteellinen tarkastelutapa on omiaan asettamaan suurten tietokantojen valmistajat huonompaan asemaan,³⁸ koska asianomaisen osan olennaisuus vähenee koko ajan kokonaislaajuuden kasvaessa. Täydentävällä laatu koskevalla arvioinnilla voitaisiin tällaisessa tapauksessa kuitenkin tasoittaa tilannetta sillä tavoin, että vaikka kyseessä on suhteellisesti pieni osa, sitä voitaisiin kaikesta huolimatta pitää laadullisesti olennaisena. Yhtä hyvin olisi mahdollista yhdistää molemmat määrälliset tarkastelutavat. Myös suhteellisesti pientä osaa voitaisiin tällöin pitää olennaisena sen absoluuttisen koon vuoksi.

91. Lisäksi on kysyttävä, voidaanko määrää koskeva arviointi yhdistää laatua koskevaan arviointiin. Tämä tulee kylläkin kysymykseen vain tapauksissa, joissa laatua koskeva arviointi on ylipäänsä mahdollinen. Jos näin on, mikään ei estä sitä, että toimen kohteena olevia osia arvioidaan molemmilla menetelmillä.

92. Teknisellä tai taloudellisella arvolla on joka tapauksessa merkitystä laatua koskevassa arvioinnissa.³⁹ Tässä yhteydessä huomioon voidaan ottaa myös sellainen osa, joka ei kylläkään ole laaja mutta joka on arvoltaan olennainen. Urheilualan luetteloiden arvoa osoittavista seikoista on mainittu esimerkkinä niiden täydellisyys ja tarkkuus.

93. Tietokannan asianomaisen osan taloudellista arvoa mitataan yleensä kysynnän laskuna,⁴⁰ joka johtuu siitä, että osan kopiointi ja uudelleenkäyttö eivät tapahdu markkinaehdoin vaan muulla tavalla. Asianomaista osaa eli erityisesti taloudellista arvoa voidaan kuitenkin arvioida myös kopiointia tai uudelleenkäyttöä harjoittavan toimijan näkökulmasta niin, että mittapuuna käytetään tälle toimijalle syntynyttä säästöä.

37 — Useiden joukosta ks. von Lewinski edellä alaviitteessä 13 mainitussa teoksessa, 7 artiklaa koskeva 15 kohta.

38 — Edellä alaviitteessä 16 mainittu Grützmacherin teos, s. 340.

39 — Edellä alaviitteessä 8 mainittu Gasterin teos, 495 kohta; edellä alaviitteessä 16 mainittu Grützmacherin teos, s. 340 ja von Lewinski edellä alaviitteessä 13 mainitussa teoksessa, 7 artiklaa koskeva 15 kohta.

40 — Edellä alaviitteessä 9 mainittu Krähnin teos, s. 162.

94. Koska direktiivin 7 artiklalla pyritään suojaamaan investointeja, olennaisuutta arvioitaessa on aina otettava huomioon myös valmistajan tekemät investoinnit.⁴¹ Kuten 42 perustelukappaleesta ilmenee, kopiointia ja uudelleenkäyttöä koskeva kielto auttaa estämään sitä, että investoinneille aiheutuisi vahinkoa.⁴²

95. Tietokannan asianomaisen osan arvoa määritettäessä perusteena voidaan siis käyttää myös investointeja, erityisesti keräämisestä aiheutuneita kustannuksia.⁴³

96. Direktiivissä ei ole myöskään olennaisuuden alarajaa koskevaa legaalimääritelmää. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu yksimielisesti, että yhteisön lainsäätäjät on tietoisesti jättänyt rajanvedon oikeuskäytännön tehtäväksi.⁴⁴

41 — Vrt. edellä alaviitteessä 25 mainittu Guglielmettin artikkeli, s. 186; edellä alaviitteessä 9 mainittu Krähnin teos, s. 161 ja edellä alaviitteessä 12 mainittu Leistnerin teos, s. 172.

42 — Erään käsityksen mukaan tältä osin riittää abstrakti vahingoittamistaipumus, ks. edellä alaviitteessä 12 mainittu Leistnerin teos, s. 173; vrt. Speyart, H. M. H., "De databank-richtlijn en haar gevolgen voor Nederland", *Informatierecht — AMI*, 1996, s. 171 ja erityisesti s. 174.

43 — Dautrelepont, C., "Le nouveau droit exclusif du producteur de bases de données consacré par la directive européenne 96/9/CE du 11 mars 1996: un droit sur l'information?", *Mélanges en hommage à Michel Waelbroeck*, 1999, s. 903 ja erityisesti s. 913.

44 — Edellä alaviitteessä 43 mainittu Dautrelepontin artikkeli, s. 913; edellä alaviitteessä 8 mainittu Gasterin teos, 496 kohta; edellä alaviitteessä 12 mainittu Leistnerin teos, s. 171 ja von Lewinski edellä alaviitteessä 13 mainitussa teoksessa, 7 artiklaa koskeva 15 kohta.

97. Olennaisuutta ei saa kuitenkaan asettaa riippumaan siitä, onko tapahtunut olennainen vahinko.⁴⁵ Sen perusteella, että eräässä perustelukappaleessa — eli 42. perustelukappaleen lopussa — todetaan tämänsuuntaisesti, ei nimittäin vielä saa asettaa suojan saamisen alarajaa näin korkealle. On lisäksi kyseenalaista, voidaanko "olennaista vahinkoa" ylipäänsä käyttää arviointiperusteena olennaisuutta määriteltäessä, koska 42 perustelukappale voidaan ymmärtää myös siten, että "olennaista vahinkoa" on pidettävä lisäedellytyksenä, joka koskee tapausta, jossa on kysymys olennaisesta osasta eli jossa olennaisuus on jo varmistunut. Edes direktiivin kahdeksannessa perustelukappaleessa mainittu kiellettyjen toimien vaikutus eli "vakavat taloudelliset ja tekniset seuraukset" ei oikeuta liian tiukkaa arviointia vahingon aiheutumisen osalta. Molempien perustelukappaleiden tarkoitus on pikemminkin korostaa sitä, että tietokantojen suojaaminen on taloudellisesti välttämätöntä.

98. Tietokannan asianomaisten osien arvioinnin osalta on todettava olevan kiistatonta, että toimet toteutetaan viikoittain. Tämän vuoksi on kysyttävä, onko suhteellista tarkastelutapaa noudatettaessa asianomaisia osia verrattava koko tietokantaan vai kyseessä olevan viikon muodostamaan kokonaisuuteen. Olisi lisäksi ajateltavissa, että

45 — Näin kuitenkin edellä alaviitteessä 22 mainittu Karnellin artikkeli, s. 1000 ja edellä alaviitteessä 9 mainittu Krähnin teos, s. 163.

kaikki kunakin viikkona kyseessä olevat osat laskettaisiin yhteen koko pelikauden ajalta ja että vasta näin saatua yhteismäärää verrattaisiin koko tietokantaan.

2. Tietokannan sisällön olennaiseen osaan liittyvät kiellot (toinen ennakkoratkaisukysymys)

99. Vain sellainen vertailu, jossa käytetään samaa ajallista perustaa sekä asianomaisen osan että koko tietokannan osalta, on sopuisuudessa sui generis -oikeudelle asetetun tavoitteen mukaisen tulkinnan kanssa. Tällaisessa vertailussa voidaan käyttää perustana joko viikkoa tai pelikautta. Jos kyseessä on yli puolet otteluista, asianomaista osaa voidaan joka tapauksessa pitää olennaisena. Myös osuus, joka on alle puolet kaikista otteluista, voi kuitenkin olla riittävä, jos osuus joistakin peliluokista, esimerkiksi valioliigasta, on suurempi.

100. Absoluuttista tarkastelutapaa noudatettaessa kyseisiä osia lasketaan yhteen niin pitkään, että osien olennaisuutta koskeva alaraja ylittyy. Näin voidaan määrittää, mistä ajankohdasta lähtien voidaan sanoa, että toimi kohdistuu olennaisiin osiin.

101. Siitä, että valmistajalla on direktiivin 7 artiklan 1 kohdan perustella oikeus kieltää tietyt toimet, voidaan päätellä, että nämä toimet eli kopiointi ja uudelleenkäyttö ovat kiellettyjä. Eräissä perustelukappaleissa⁴⁶ näitä toimia kutsutaan näin ollen "luvatommiksi".

102. Seuraavaksi tulkitaan kopiointin ja uudelleenkäytön käsitteitä. Tässä tarkoituksessa on tulkittava direktiivin 7 artiklan 2 kohdassa olevia vastaavia legaalimääritelmiä. Myös tässä yhteydessä on muistutettava siitä direktiiville asetetusta tavoitteesta, että käyttöön otetaan uudentyyppinen oikeus. Tämä on molempia käsitteitä tulkittaessa otettava huomioon suuntaviivana.

103. Molempien kiellettyjen toimien osalta pitää paikkansa, ettei tietokannan sisällön käyttäjän tavoitteella tai tarkoituksella ole merkitystä. Ratkaisevaa ei ole myöskään se, onko käyttö puhtaasti kaupallista. Merkitystä on vain kummassakin legaalimääritelmässä mainituilla tunnusmerkeillä.

46 — Ks. esim. 8, 41, 42, 45 ja 46 perustelukappale [viimeksi mainittu perustelukappaleen suomenkielisessä versiossa ei ole luvaton-sanaa].

104. Samoin molempien kiellettyjen toimien osalta pitää paikkansa, että 7 artiklan 5 kohdasta poiketen kyseeseen tulevat muutkin kuin jatkuvat ja järjestelmälliset toimet. Koska 1 kohdassa kiellettyjen toimien on kohdistuttava tietokannan sisällön olennaisiin osiin, yhteisön lainsäätäjä asettaa näille toimille vähemmän vaatimuksia kuin 5 kohdassa, joka koskee epäolennaisia osia.

105. Tässä yhteydessä on huomautettava direktiivissä olevasta rakenteellisesta virheestä.⁴⁷ Koska myös 7 artiklan 2 kohdassa oleva legaalimääritelmä koskee tietokannan koko sisältöä tai olennaista osaa, siinä asetetaan tarpeettomasti toiseen kertaan jo 1 kohdassa säädetty edellytys. Direktiivin 7 artiklan 2 kohdassa säädetty legaalimääritelmä johtaa 7 artiklan 5 kohdan yhteydessä jopa ristiriitaan. Direktiivin 7 artiklan 5 kohdassa nimittäin kielletään epäolennaisten osien kopiointi ja uudelleenkäyttö. Jos kopiointia ja uudelleenkäyttöä tulkittaisiin nyt 7 artiklan 5 kohdassa sisältyvän legaalimääritelmän mukaisesti, päädyttäisiin siihen — erikoiseen — lopputulokseen, että 7 artiklan 5 kohdassa kielletään tietyt epäolennaisia osia koskevat toimet vain silloin, kun nämä toimet kohdistuvat tietokannan koko sisältöön tai olennaisiin osiin.

106. Useat osapuolet ovat viitanneet myös kilpailunäkökohtaan. Tämän näkökohdan

osalta on otettava huomioon, että direktiivin lopullinen versio ei sisällä komission alun perin kaavailemaa pakkolisenssisääntelyä.

107. Tietokannan valmistajalle annettavan laajan suojan vastustajat pelkäävät, että laajaan suojaan liittyy vaara monopolien muodostumisesta erityisesti tähän saakka vapaasti käytettävissä olleiden tietojen osalta, jolloin määräävässä markkina-asemassa oleva valmistaja voisi käyttää tätä asemaansa väärin. Tältä osin on muistutettava, ettei direktiivi estä primaarioikeuden eikä johdetun oikeuden kilpailusääntöjen soveltamista. Tietokannan valmistajan kilpailunvastainen käyttäytyminen kuuluu edelleenkin näiden sääntöjen soveltamisalaan. Tämä ilmenee sekä direktiivin 47 perustelukappaleesta että 16 artiklan 3 kohdasta, jonka mukaan komissio tarkastelee, onko sui generis -oikeuden soveltaminen aiheuttanut määräävän markkina-aseman väärinkäytöksiä tai muita haittoja.

108. Nyt esillä olevassa asiassa on kiinnitetty huomiota myös vapaasti käytettävissä olevien tietojen oikeudelliseen kohteluun. Asiassa huomautuksia esittäneiden hallitusten kanta tähän on se, että direktiivillä ei suojata julkisia tietoja.

109. Tässä yhteydessä on ensinnäkin korostettava, että suoja koskee vain tietokannan

47 — Ks. edellä alaviitteisä 16 mainittu Koumantosin artikkeli, s. 121.

sisältöä eikä tietojen sisältöä. Vaaraa, että suoja kattaisi myös tietokantaan sisältyvän informaation, voidaan yhtäältä torjua sillä, että direktiiviä tulkitaan tältä osin vastaavasti suppeasti, kuten nyt ehdotetaan. Toiseksi on todettava, että kansalliseen oikeuteen ja yhteisön oikeuteen sisältyvien kilpailuoikeudellisten välineiden soveltaminen on pakollista niitä koskevilla asioissa.

110. Sellaisen tietokannan, joka ei ole tietojen käyttäjän tiedossa, sisällön muodostavien tietojen suojan osalta on todettava, että direktiivissä kielletään vain tietyt toimet eli kopiointi ja uudelleenkäyttö.

111. Direktiivissä säädetty kopiointikielto edellyttää tietoisuutta tietokannasta, mutta näin ei välttämättä tarvitse olla uudelleenkäytön osalta. Tähän ongelmakokonaisuuteen on siis palattava uudelleenkäyttöä tarkasteltaessa.

a) Direktiivin 7 artiklassa tarkoitettu kopiointin käsite

112. Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kopiointin käsitettä tulkittaessa on otettava huomioon 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa oleva legaalimäärittelmä.

113. Määritelmän ensimmäisenä osana on tietokannan sisällön siirtäminen tallennus- alustalta toiselle, mikä voi olla pysyvää tai väliaikaista. Käytetystä ilmaisusta ”millä tavalla ja missä muodossa tahansa” voidaan päätellä, että yhteisön lainsäätäjät on antanut kopiointin käsitteelle laajan merkityssisällön.

114. Käsite ei tämän vuoksi kata pelkästään siirtämistä samantyyppiselle tallennus- alustalle⁴⁸ vaan myös siirtämisen toiselle tallennus- alustatyypille.⁴⁹ Myös pelkkä painaminen kuuluu näin ollen kopiointin käsitteen alaisuuteen.

115. On lisäksi täysin selvää, ettei kopiointia saa ymmärtää niin, etteivät kopioidut osat sen jälkeen enää saisi sisältyä tietokantaan, jotta kieltä olisi voimassa. Kopiointia ei kuitenkaan pidä tulkita myöskään niin laajasti, että sillä tarkoitettaisiin myös epäsuoraa siirtämistä. Pikemminkin edellytetään suoraa siirtämistä toiselle tallennus- alustalle. Uudelleen- käytöstä poiketen tältä osin ei kuitenkaan vaadita minkäänlaista julkisuutta. Myös yksityinen siirtäminen riittää.

48 — Ks. von Lewinski edellä alaviitteessä 13 mainitussa teoksessa, 7 artiklaa koskeva 19 kohta.

49 — Edellä alaviitteessä 8 mainittu Gasterin teos, 512 kohta.

116. Määritelmän toisen osan eli sen, miltä osin tietokanta on toimen kohteena ("koko sisältö tai sen olennainen osa"), osalta voidaan viitata olennaisuutta koskeviin toteamuksiin.

117. On kansallisen tuomioistuimen tehtävä soveltaa edellä esiin tuotuja arviointiperusteita pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevaan yksittäistapauksen tosiseikastoon.

b) Direktiivin 7 artiklassa tarkoitettu uudelleenkäytön käsite

118. Direktiivin 7 artiklan 2 kohdan b alakohdassa olevasta legaalimääritelmästä ilmenee, että uudelleenkäytössä on kysymys saattamisesta yleisön saataville.

119. Yhteisön lainsäätäjä on sillä, että se on tietoisesti käyttänyt käsitettä uudelleenkäyttö käsitteen hyödyntäminen sijasta, halunnut osoittaa selvästi, että suoja on annettava

myös muiden kuin kaupallisten käyttäjien toimia vastaan.

120. Legaalimääritelmässä mainitut uudelleenkäytön keinot, kuten "kopioiden levittäminen", "vuokraaminen" ja "onlinesiirto", on ymmärrettävä pelkästään esimerkkiluetteloksi, mikä ilmenee lisämaininnasta "tai muulla siirtotavalla".

121. Käsitettä "saattaminen — — saataville" on epä tietoisuuden vallitessa tulkittava laajasti,⁵⁰ kuten 7 artiklan 2 kohdan b alakohdassa käytetty lisäilmaisu "mitä tahansa" osoittaa. Käsite ei sitä vastoin kata pelkkiä ajatuksia⁵¹ tai tietokannan perusteella tapahtuvaa tietojenhakua sellaiseenaan.⁵²

122. Useat osapuolet ovat väittäneet, että tiedot ovat julkisia. Se, onko näin, liittyy yksittäistapauksen tosiseikaston arvioimiseen, joka kuuluu kansallisen tuomioistuimen tehtäviin.

50 — Ks. von Lewinski edellä alaviitteessä 13 mainitussa teoksessa, 7 artiklaa koskeva 27 kohta.

51 — Ks. von Lewinski edellä alaviitteessä 13 mainitussa teoksessa, 7 artiklaa koskeva 31 kohta.

52 — Edellä alaviitteessä 16 mainittu Grützmacherin teos, s. 336.

123. Vaikka kansallinen tuomioistuin katsoisi, että tiedot ovat julkisia, ei vielä ole poissuljettua, että julkisia tietoja sisältävät tietokannan osat saavat kaikesta huolimatta suojaa.

lähteestä, kuten lehdistöstä tai Internetistä, eikä tietokannasta itsestään. Kopioinnista poiketen uudelleenkäyttö kattaa nimittäin myös epäsuorat keinot tietokannan sisällön hankkimiseksi. Tunnusmerkistötekijää ”siirto” on näin ollen tulkittava laajasti.⁵³

124. Direktiivin 7 artiklan 2 kohdan b alakohdassa nimittäin säädetään myös oikeuden raukeamisesta. Raukeaminen tapahtuu vain määrätyillä edellytyksillä. Erään edellytyksen sanamuoto on seuraava: ”ensimmäisen kerran myynyt tietokannan kopion”. Siitä voidaan päätellä, että raukeaminen voi tapahtua vain tällaisten aineellisten kohteiden osalta. Jos uudelleenkäyttöä harjoitetaan jollain muulla tavalla kuin kopion avulla, raukeamista ei tapahdu. Onlinesiirron osalta tämä todetaan 43 perustelukappaleessa myös nimenomaisesti. Sui generis -oikeus ei siis ole voimassa vain silloin, kun kyseessä on ensimmäinen ”saattaminen yleisön saataville”.

126. On kansallisen tuomioistuimen tehtävä soveltaa esiin tuotuja arviointiperusteita pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevaan yksittäistapauksen tosiseikastoon.

125. Koska direktiivissä ei oteta huomioon niiden toimien lukumäärää, jotka seuraavat ensimmäistä ”saattamista yleisön saataville”, tällä lukumäärällä ei voi olla mitään merkitystä. Jos kyse on tietokannan sisällön olennaisesta osasta, se on suojattu myös silloin, kun se hankitaan riippumattomasta

127. Ennakkoratkaisukysymysten täydennykseksi on todettava, että siinä tapauksessa, ettei toimi kohdistu olennaisiin osiin, on tutkittava, onko kysymys epäolennaisten osien jatkuvasta ja järjestelmällisestä kopioinnista ja/tai uudelleenkäytöstä (tältä osin ks. asioissa C-203/02, C-338/02 ja C-444/02 esittämässäni ratkaisuehdotuksissa olevat vastaavat toteamukset).

53 — Ks. von Lewinski edellä alaviitteessä 13 mainitussa teoksessa, 7 artiklaa koskeva 38 kohta.

VII Ratkaisuehdotus

128. Ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

- 1) Tietokantojen oikeudellisesta suojasta 11 päivänä maaliskuuta 1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/9/EY 7 artiklan 1 kohdan vaatimusta investointien kohdistumisesta tietokannan valmistamiseen on tulkittava niin, että keräämisellä ja siihen kohdistuvalla investoinnilla tarkoitetaan pääasian kaltaisessa tapauksessa sitä investointia, joka kohdistuu itse otteluaikojen ja otteluparien määräämiseen, ja että ottelujärjestyksen laatimiseen kuuluu sellaisia investointeja, jotka eivät tule kysymykseen arvioitaessa suojan kriteerejä.

- 2) Direktiivissä kopiointia ja uudelleenkäyttöä vastaan annettavalla suojalla on tarkoitettu suojata sitä, etteivät muut kuin ottelujärjestyksen laatijat ilman lupaa voi käyttää ottelujärjestyksessä olevia tietoja vedonlyöntitoiminnassa tai muuten kaupallisessa toiminnassa.

- 3) Kysymys voi olla tietokannan sisällön direktiivissä tarkoitettuna laadullisesti ja/tai määrällisesti olennaisen osan käytöstä myös silloin, kun ottelujärjestyksen mukaisista ottelutiedoista käytetään kerrallaan yhden viikon ajalle tarvittavat veikkauskohteet viikoittain julkaistavissa veikkauskupongeissa ja kun tiedot otteluista hankitaan ja tarkastetaan muista lähteistä kuin tietokannan valmistajalta tällaisen menettelyn jatkuessa koko pelikauden ajan.